

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova
Universitatea Tehnică a Moldovei
Facultatea de Inginerie Mecanică, Industrială și Transporturi
Departamentul Transporturi
Programul „Managementul și Exploatarea Transportului”

ADMIS LA SUSȚINERE

Șef Departament: conf. univ., dr. CEBAN Victor

Ceban

10 - 01 - 2023

**STUDIU PRIVIND SISTEMUL DE APROVIZIONARE CU
COMBUSTIBIL AL REPUBLICII MOLDOVA***

STUDIU PRIVIND SISTEMUL DE APROVIZIONARE CU
COMBUSTIBIL AL REPUBLICII MOLDOVA

Absolvent: Plăcintă Tudor

Masterandul grupei MET 211

Conducător:

Ceban (CEBAN Victor)

Conducător: Ceban Victor

Absolvent:

Plăcintă (PLĂCINTĂ Tudor)

Chișinău - 2023

Chișinău - 2023

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova
Universitatea Tehnică a Moldovei
Facultatea Inginerie Mecanică, Industrială și Transporturi
Departamentul Transporturi
Programul „Managementul și Exploatarea Transportului”

ADMIS LA SUSȚINERE

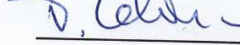
Șef Departament: conf. univ., dr. CEBAN Victor

„ 10 ” 01. 2023

**STUDIU PRIVIND SISTEMUL DE APROVIZIONARE CU
COMBUSTIBIL AL REPUBLICII MOLDOVA**

Teza de master

Conducător: (CEBAN Victor)

Absolvent: (PLĂCINTĂ Tudor)

Chișinău - 2023

REZUMAT

Prezenta teză de master abordează problematica sistemului de aprovizionare cu combustibil al Republicii Moldova.

Teze de master este structurată pe trei compartimente de bază.

În compartimentul analitic sunt analizate aspectele vizând piața produselor petroliere din Republica Moldova și cadrul normativ în vigoare.

Compartimentul de proiectare analizează infrastructura energetică, capacitatea de tranzit a terminalelor de produse petroliere, guvernanta în domeniile energiei și climei, precum și aspectele privind calitatea serviciilor prestate.

În partea finală a tezei de master a fost examinat procesul de prognozare a balanței energetice, factorii care au influențat neachitarea consumului de gaze și procesul de achiziție a păcurii în cadrul S.A. „Termoelectrica”.

Prezenta teză de master conține:

- 3 capitole;
- 92 pagini;
- 40 figuri;
- 21 tabele;
- 88 surse bibliografice.

ZUSAMMENFASSUNG

Diese Masterarbeit befasst sich mit der Problematik des Kraftstoffversorgungssystems der Republik Moldau.

Die Masterarbeit ist in drei grundlegende Abschnitte gegliedert.

Im analytischen Teil werden die Aspekte im Zusammenhang mit dem Markt für Ölprodukte in der Republik Moldau und dem geltenden Rechtsrahmen analysiert.

Die Designabteilung befasst sich mit der Energieinfrastruktur, der Transitzkapazität von Terminals für Erdölprodukte, der Energie- und Klimapolitik sowie mit Fragen der Servicequalität.

Im letzten Teil der Masterarbeit wurden der Prognoseprozess der Energiebilanz, die Einflussfaktoren auf die Nichtzahlung des Gasverbrauchs und der Kraftstoffeinkaufsprozess innerhalb der S.A. "Thermoelektrizität".

Diese Masterarbeit enthält:

- 3 Kapitel;
- 92 Seiten;
- 40 Figuren;
- 21 Tabellen;
- 88 Bibliographische Quellen.

INTRODUCERE

Lipsa resurselor energetice proprii are o mare influență asupra securității energetice. În aceste condiții crește considerabil rolul asigurării cu resurse energetice, precum și evidențierea factorilor de risc de ordin intern și extern pentru securitatea energetică a țării. Eficientizarea funcționării complexului energetic constituie o problemă actuală pentru economie și sfera socială.

Importul masiv a resurselor energetice primare, inclusiv a energiei electrice și a combustibilului lichid și solid din țările exportatoare constituie o particularitate, care se va păstra și în perioada următoare.

O problemă primordială pentru energetică este accesul liber la resursele energetice și formarea pieței energiei, asigurarea schimbului de energie cu sistemele energetice ale României și Ucrainei, utilizarea rațională a potențialului energetic a resurselor primare de energie (prin cogenerare, diminuarea pierderilor de energie la etapele de producere, transport, distribuție și consum) și utilizarea resurselor regenerabile de energie. Acoperirea consumului de energie trebuie să fie raportat și acordat la necesitățile economiei naționale.

Asigurarea cu energie astăzi se tratează nu numai ca accesul și posibilitatea procurării resurselor energetice tradiționale, dar și ca utilizarea eficientă și rațională a tuturor resurselor energetice disponibile, atât la faza de producere a energiei, cât și la faza de consum și utilizare. Soluționarea acestor probleme este posibilă inclusiv pe baza implementării tehnologiilor moderne și a echipamentului performant.

Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 102/2013, este unul dintre cele mai comprehensive documente strategice la nivel național, care reflectă viziunea în domeniul dezvoltării sistemului energetic, probleme prioritare ale sectorului precum și obiectivele strategice ale țării dintre care subliniem: creșterea nivelului securității aprovizionării cu energie, crearea piețelor concurențiale și integrarea lor atât la nivel regional cât și european, protejarea mediului și combaterea schimbărilor climatice.

Din anul 2013, conexiunea de transport de gaze cu România a devenit prioritară pentru Republica Moldova fiind o soluție viabilă pentru creșterea securității energetice naționale, inclusiv că a fost finalizat sistemul magistralelor de transport al gazelor naturale din Uniunea Europeană. Astfel, Republica Moldova poate cumpăra gaz nu doar din România, ci și de la alte

țări din cadrul Uniunii Europene, întrucât statele sunt interconectate între ele și sunt reglementate de aceeași legislație europeană.

Integrarea Republicii Moldova în piața unică a energiei din Uniunea Europeană are două dimensiuni distincte, prima este integrarea sub aspect regulatorii, adică să implementeze acquis-ul comunitar energetic în legislația națională și cea de a doua dimensiune vizează crearea condițiilor tehnice necesare integrării, cum ar fi consolidarea sistemului de interconexiuni precum și pregătirea sistemului energetic național.

Evoluția regională, precum: instabilitatea din regiunea estică a Ucrainei, semnarea acordului privind construirea interconexiunilor de gaze România-Republica Moldova, semnarea acordurilor privind construirea și/sau proiectarea unor interconexiuni energetice europene noi precum Turkish Stream, Nord Stream II, Altai etc., duc la remodelarea sistemului energetic în zona Marea Neagră-Marea Baltică care va avea implicații directe asupra securității energetice a Republicii Moldova. Astfel, în situația creată, României i se atribuie un rol primordial în balansarea pieței de energie electrică a Republicii Moldova.

Analiza abordărilor teoretico-metodologice privind securitatea energetică și instabilitatea economică a permis formularea scopului tezei de master ce constă în analiza securității energetice naționale și evaluarea gradului de cooperare energetică regională, fapt care va duce la sporirea securității energetice a Republicii Moldova.

Importanța teoretică a prezentei teze de master constă în completarea bazei teoretice a obiectului de studiu prin intermediul concluziilor și recomandărilor privind sporirea securității energetice a Republicii Moldova, identificarea și analiza mecanismului de funcționare, inclusiv al piețelor energetice, precum și argumentarea necesității utilizării triumphiului energetic în evaluarea nivelului securității energetice.

Valoarea aplicativă a tezei de master poate servi ca material științifico-didactic în procesul educațional și poate fi folosită ca și sursă de informare pentru instituțiile responsabile de promovarea politicilor în domeniul energetic.

Au fost utilizate următoarele metode de cercetare științifică:

- *metoda comparativă* prin intermediul căreia am evidențiat caracteristicile distincte ale strategiei energetice europene și ale strategiei energetice ale Federației Ruse;

- *metoda istorică* a fost utilizată pentru analiza evoluției conceptului de securitate energetică națională și regională, precum și dezvoltarea formelor de cooperare regională pe parcursul ultimelor decenii;

- *metoda descriptivă* a fost aplicată în vederea delimitării unei serii de concepte, precum resurse naturale, dezvoltare durabilă, energia sau securitatea energetică;

- *metoda logică* prin intermediul căreia au fost formulate concluziile și recomandările studiului ce pot contribui la sporirea securității energetice naționale.

BIBLIOGRAFIE

ACTE NORMATIVE

- [1] Legea nr. 592 din 26.09.1995 privind transportul prin conducte magistrale, republicată (Monitorul Oficial, 2017, nr. 371-372, art. 632)
- [2] Legea nr. 336 din 01.04.1999 privind restructurarea datoriilor întreprinderilor din sectorul energetic (Monitorul Oficial, 1999, nr. 50-52, art. 232)
- [3] Legea nr. 117 din 23.12.2009 pentru aderarea Republicii Moldova la tratatul de constituire a Comunității Energetice (Monitorul Oficial, 2010, nr. 8-10, art. 6)
- [4] Legea nr. 116 din 18.05.2012 privind securitatea industrială a obiectelor industriale periculoase, republicată (Monitorul Oficial, 2017, nr. 40-49, art. 83)
- [5] Legea nr. 107 din 27.05.2016 cu privire la energia electrică (Monitorul Oficial, 2016, nr. 193-203, art. 413)
- [6] Legea nr. 108 din 27.05.2016 cu privire la gazele naturale (Monitorul Oficial, 2016, nr. 193-203, art. 415)
- [7] Legea nr. 10 din 26.02.2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (Monitorul Oficial, 2016, nr. 69-77, art. 177)
- [8] Legea nr. 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică (Monitorul Oficial, 2017, nr. 364-370, art. 620)
- [9] Legea nr. 139 din 19.07.2018 cu privire la eficiența energetică (Monitorul Oficial, 2018, nr. 309-320, art. 476)
- [10] Legea nr. 74 din 21.05.2020 privind achizițiile în sectoarele energiei, apei, transporturilor și serviciilor poștale (Monitorul Oficial, 2020, nr. 153-158, art. 278)
- [11] Legea nr. 241 din 28.07.2022 privind Fondul de reducere a vulnerabilității energetice (Monitorul Oficial, 2022, nr. 246-250, art. 498)
- [12] Codul fiscal al Republicii Moldova nr. 1163 din 24.04.1997, republicat (Monitorul Oficial ediție specială, 2007)
- [13] Codul vamal al Republicii Moldova nr. 1149 din 20.07.2000, republicat (Monitorul Oficial ediție specială, 2007)
- [14] Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002 (Monitorul Oficial, 2002, nr. 82-86, art. 661)

- [15] Legea nr. 105 din 13.03.2003 privind protecția consumatorilor (Monitorul Oficial, 2003, nr. 126-131, art. 507)
- [16] Legea nr. 81 din 18.03.2004 cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător (Monitorul Oficial, 2008, nr. 64-66, art. 344)
- [17] Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012 (Monitorul Oficial, 2012, nr. 193-197, art. 667)
- [18] Hotărârea Guvernului nr. 102 din 05.08.2013 cu privire la Strategia energetică a Republicii Moldova (Monitorul Oficial, 2013, nr. 27-30, art. 146)
- [19] Hotărârea Guvernului nr. 141 din 24.02.2014 privind crearea sistemului de statistică energetică (Monitorul Oficial, 2014, nr. 53-59, art. 165)
- [20] Hotărârea Guvernului nr. 1104 din 14.11.2018 pentru aprobarea Regulamentului privind zonele de protecție a rețelelor de gaze naturale (Monitorul Oficial, 2018, nr. 499-503, art. 1313)
- [21] Hotărârea Guvernului nr. 207 din 03.04.2019 pentru aprobarea Regulamentului privind situațiile excepționale pe piața gazelor naturale și a Planului de acțiuni pentru situații excepționale pe piața gazelor naturale (Monitorul Oficial, 2019, nr. 148-158, art. 260)
- [22] Hotărârea Guvernului nr. 606 din 24.08.2022 cu privire la aprobarea unor măsuri de prevenire și atenuare a impactului crizei energetice în caz de limitare a furnizării gazelor naturale și pregătire pentru perioada sezonului de încălzire 2022-2023 (Monitorul Oficial, 2022, nr. 267-272, art. 678)
- [23] Hotărârea Guvernului nr. 704 din 05.10.2022 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la atribuirea categoriilor de vulnerabilitate energetică și modul de stabilire a compensațiilor pentru achitarea facturilor la energie (Monitorul Oficial, 2022, nr. 315-317, art. 785)
- [24] Hotărârea ANRE nr. 88 din 16.03.2018 privind tarifele și prețurile reglementate la gazele naturale (Monitorul Oficial, 2018, nr. 94, art. 406)
- [25] Hotărârea ANRE nr. 150 din 27.04.2018 privind ajustarea valorilor maxime ale marjei comerciale specifice aferente comercializării cu amănuntul a produselor petroliere principale (Monitorul Oficial, 2018, nr. 424-429, art. 1662)
- [26] Hotărârea ANRE nr. 316 din 09.11.2018 cu privire la aprobarea Regulamentului privind dirijarea prin dispecerat a sistemului electroenergetic (Monitorul Oficial, 2019, nr. 29, art. 225)
- [27] Hotărârea ANRE nr. 112 din 19.04.2019 cu privire la aprobarea Regulamentului privind racordarea la rețelele de gaze naturale și prestarea serviciilor de transport, și de distribuție a gazelor naturale (Monitorul Oficial, 2019, nr. 178-184, art. 911)
- [28] Hotărârea ANRE nr. 113 din 19.04.2019 cu privire la aprobarea Regulamentului privind furnizarea gazelor naturale (Monitorul Oficial, 2019, nr. 178-184, art. 912)
- [29] Hotărârea ANRE nr. 168 din 31.05.2019 cu privire la aprobarea Regulamentului privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport, și de distribuție a energiei electrice (Monitorul Oficial, 2019, nr. 209-216, art. 1093)

- [30] Hotărîrea ANRE nr. 423 din 22.11.2019 cu privire la aprobarea Codului rețelelor electrice (Monitorul Oficial, 2020, nr. 14-23, art. 63)
- [31] Hotărîrea ANRE nr. 424 din 22.11.2019 cu privire la aprobarea Regulamentului privind accesul la rețelele electrice de transport pentru schimburile transfrontaliere și gestionarea congestiilor în sistemul electroenergetic (Monitorul Oficial, 2020, nr. 14-23, art. 64)
- [32] Hotărîrea ANRE nr. 534 din 27.12.2019 privind aprobarea Regulilor pieței gazelor naturale (Monitorul Oficial, 2020, nr. 55-61, art. 199)
- [33] Hotărîrea ANRE nr. 283 din 07.08.2020 cu privire la aprobarea Regulilor pieței energiei electrice (Monitorul Oficial, 2020, nr. 247-257, art. 882)
- [34] Hotărîrea ANRE nr. 363 din 25.09.2020 cu privire la aprobarea Regulamentului privind procedura de schimbare a furnizorului de gaze naturale (Monitorul Oficial, 2020, nr. 279-284, art. 1049)
- [35] Hotărîrea ANRE nr. 537 din 24.12.2020 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice (Monitorul Oficial, 2021, nr. 13-14, art. 47)
- [36] Hotărîrea ANRE nr. 254 din 14.06.2021 privind aprobarea Metodologiei de calcul și aplicare a prețurilor la produsele petroliere (Monitorul Oficial, 2021, nr. 158, art. 725)
- [37] Hotărîrea ANRE nr. 355 din 13.08.2021 cu privire la aprobarea Metodologiei de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor reglementate pentru furnizarea gazelor naturale (Monitorul Oficial, 2021, nr. 249-253, art. 1214)
- [38] Hotărîrea ANRE nr. 74 din 25.02.2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind măsurarea energiei electrice în scopuri comerciale și modificarea unor acte normative aprobate de ANRE (Monitorul Oficial, 2022, nr. 73-77, art. 293)
- [39] Hotărîrea ANRE nr. 736 din 23.09.2022 privind aprobarea prețurilor reglementate pentru furnizarea gazelor naturale de către S.A. „Moldovagaz” în contextul obligației de serviciu public (Monitorul Oficial, 2022, nr. 298-304, art. 1100)
- [40] Dispoziția CSE nr. 37 din 15.09.2022
- [40]¹ Dispoziția CSE nr. 40 din 05.10.2022
- [41] Dispoziția CSE nr. 47 din 17.11.2022

MANUALE, MONOGRAFII, LUCRĂRI DIDACTICE, BROȘURI

- [42] Ambrosi G., Ceban D., *Bazele teoriei gestiunii stocurilor*, UTM, Chișinău 2012, 63 pag.
- [43] Bolborovici D., Zachia O., Lazaroiu Gh., *Interconectarea sincrona a sistemelor de alimentare ucrainiene și moldovenești la sistemul european de energie ENTSO-E*, Universitatea Politehnică din București, România, 2016, 624 pag.
- [43]¹ Borosan Constanti, *Studiu de politici publice: Securitatea energetică a Republicii Moldova în contextul funcționării pieței concurențiale*, Chișinău, 2020.

- [44] Bălan Carmen, *Logistica mărfurilor*, Editura ASE, București, 2000;
- [45] Caraiani Gh., ș.a., *Logistica și distribuția mărfurilor*, Note de curs, București, 2009, 94 pag.
- [46] Costescu D., Roșca M., *Platforme logistice – soluții eficiente pentru economisirea de resurse și reducerea emisiilor poluante*, Buletinul AGIR, nr.1/2007, pag. 88-91.
- [47] Dusciac D., Popescu N., & Parlicov V., *Rusia și dimensiunea energetică a parteneriatului estic*, Documentele de lucru CES.
- [48] Gattorna J., *Managementul logisticii și distribuției*, Editura Teora, București, 2001.
- [49] Kotler Ph., *Managementul marketingului*, Editura Teora, București, 1997, 511 pag.
- [50] Lăpăduși M., *Rolul și importanța platformelor logistice în transportul național și internațional*, Analele Universității ”Constantin Brâncuși” din Târgul Jiu, Seria Economie, nr. 3/2011, pag. 205-209.
- [51] Robu-Cepoi A., *Transpunerea acquis-ului comunitar energetic în legislația națională a Republicii Moldova și a Ucrainei*. Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale nr. 3 din 2017, pag. 411- 426.
- [52] Robu-Cepoi A., *Crearea pieței regionale de energie între Republica Moldova, România și Ucraina*, Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale nr. 4 din 2017, pag. 573-584.
- [53] Robu-Cepoi A., *Caracteristicile generale ale sistemelor energetice din Republica Moldova, Romania și Ucraina*, Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale nr. 3-4 din 2018, pag. 141-157.
- [54] Robu-Cepoi A., Săndulescu A., *Finanțarea investițiilor în interconexiunile de energie electrică și gaze naturale dintre Republica Moldova și Romania*. Conferința internațională “Energetica Moldovei – 2016”, Republica Moldova, Chișinău, pag. 59-63.
- [55] Umbrach Frank, *Energie: UE poate depăși amenințarea Rusiei cu reducerea noilor aprovizionări cu gaze*, GIS: Serviciul de Informații Geopolitice, 16 iunie 2014.
- [55]¹ Timofte Natalia, *Evoluția pieței de gaze naturale din Republica Moldova în context regional și European*, Chișinău, 2019.
- [56] Analele Institutului de Energetică al Academiei de Științe a Moldovei 2015/3, Chișinău 2015, ISSN 1857-3924.
- [57] Expert - Grup, *Interconectarea electricității cu România- securitate energetică mai mare pentru Republica Moldova*, Chișinău, Republica Moldova, 2017.
- [57]¹ Expert - Grup, *Piața produselor petroliere din Moldova: analiza reglementării, concurenței și prețurilor*, Chișinău, Republica Moldova, 2011.
- [58] Ghid privind consolidarea proceselor de planificare în domeniile climei și energiei, Elaborat în cadrul proiectului EU4Climate, Chișinău 2022.

[59] IRENA (2019), Evaluarea gradului de pregătire privind valorificarea energiei regenerabile: Republica Moldova, ISBN: 978-92-9260-110-2.

[60] Raportul ANRE privind rezultatul monitorizării pieței produselor petroliere a Republicii Moldova pentru anul 2021.

[61] Raportul ANRE privind rezultatul monitorizării pieței produselor petroliere a Republicii Moldova pentru primele 9 luni ale anului 2022.

WEBGRAFIE (LINKURI)

[62] www.statistica.md

[63] www.justice.md

[64] www.me.gov.md

[65] www.midr.gov.md

[66] www.mfa.gov.md

[67] www.moldelectrica.md

[68] www.bnm.md

[69] www.customs.gov.md

[70] www.anta.gov.md

[71] <https://gov.md/ro/content/dispozitii-cse>

[72] www.ziarulnational.md

[73] www.zdg.md

[74] www.stiri.md

[75] www.undp.org

[76] www.unimedia.info

[77] www.protv.md

[78] www.tv8.md

[79] www.jurnal.md

[80] www.stiri.md

[81] www.capital.ro

[82] www.economedia.ro

[83] www.gifp.md

[84] www.anre.md

[85] www.ccrm.md

[86] www.moldpres.md

[87] www.radiochisinau.md

[88] www.agora.md

